

RACIONALIZACIJA PRISTUPA POŠTANSKOJ MREŽI JAVNOG POŠTANSKOG OPERATORA

Momčilo Kujačić, Slaviša Dumnić
Fakultet tehničkih nauka u Novom Sadu

Sadržaj: *U uslovima kad se od javnog poštanskog operatora (JPO) očekuje da u procesu liberalizacije poštanskog tržišta obezbedi pristup svojoj mreži davaocima poštanskih usluga, konsolidatorima ili korisniku poštanskih usluga, postavlja se pitanje minimalnog broja pristupnih tačaka za obavljanje univerzalne poštanske usluge, i u okviru toga mogućnosti sinergije mreže državnih resursa koji se delimično ili u potpunosti bave pružanjem poštanskih usluga. Prikazani su i analizirani različiti modeli i metodologije o kriterijumima za pristup. Nakon uvodnih napomena i pregleda iskustava iz ove oblasti, predstavljeni su rezultati primene predloženih kriterijuma pristupa javnoj poštanskoj mreži u Republici Srbiji. Na osnovu sprovedene organizacione i tehnološko-ekonomske analize, predložena su ogovarajuća rešenja za racionalizaciju javne poštanske mreže. U radu su prikazane mogućnosti kojima raspolaže država preko dostavne mreže opština, sudova, javnih preduzeća, koja je paralelno organizovana u većini naseljenih mesta gde i JPO raspolaže svojom mrežom za prijem i dostavu pošiljaka. U tom smislu dati su predlozi za postizanje sinergetskih efekata spajanja državnih i privrednih resursa radi pružanja poštanskih usluga u slabo naseljenim ili nerazvijeni područjima.*

Ključne reči: *racionalizacija, pristup uslugama i mreži, javni operator*

1. Uvod

Pristup javnoj poštanskoj mreži i univerzalnoj poštanskoj usluzi, predstavlja skup različitih elemenata koji međusobno interreaguju, a imaju zajednički cilj obezbeđivanja kontinuiranog, kvalitetnog, pouzdanog i održivog pružanja univerzalne poštanske usluge. Iskustva u svetu, ukazuju na različite pristupe u definisanju komponenti i kriterijuma za formiranje sistema pristupa univerzalnoj poštanskoj usluzi i poštanskoj mreži javnog operatora.

Pristup univerzalnoj poštanskoj usluzi (UPS) podrazumeva korišćenje pristupnih tačaka. Zato je potrebno razviti kriterijume koji uzimaju u obzir obezbeđivanje pristupa poštanskim uslugama i mreži, sugerišući minimalno radno vreme pošta sa korisnicima, fizički pristup i druge relevantne oblasti.

Potrebno je, definisati i prepoznati sve ono što je od značaja za zajednicu i druge faktore. Države različito definišu kriterijume za pristup uslugama operatora univerzalne usluge. Da bi operator mogao da pruži univerzalnu uslugu, mora da zadovolji (u pogledu

gustine pristupnih tačaka, distribucije i minimalnog broja pošta) propisane kriterijume. U Tabeli 1. koja je data predstavljena su neka iskustva u svetu [3].

Tabela 1. Pristup poštanskim servisima

ZEMLJA	KRITERIJUM
	Gustina, Minimalni broj pošta, Raspodela
Australija	90% stanovništva u urbanom području mora biti unutar 2,5 km od pošte, i 85% stanovništva u ruralnim područjima mora biti unutar 7,5 km od pošte. 4000 pošta, od toga 2500 u ruralnom području
Austrija	U urbanim sredinama postavljaju se poštanski sandučići, tako da udaljenost od bilo koje zgrade ne bude veća od 1 km. Univerzalna usluga se može obezbediti i na alternativne načine, kao što su mobilni poštar, agencija itd.
Češka	Stambene zdrage u naselju ne mogu biti na udaljenosti većoj od 2 km od najbliže pošte. Pristup ruralnim oblastima obezbeđen je preko poštošoš.
Danska	Mora postojati barem jedna pošta koja pruža pun servis u naselju sa više od 5000 stanovnika, s tim da udaljenost pošte za korisnika ne sme biti veća od 5 km, mereno pravom linijom. Pošte u gradovima od 2500 do 5000 stanovnika ne smeju biti zatvorene, osim u slučaju da postoji neki drugi servis. Pošte u ruralnim područjima ne smeju biti zatvorene, osim ako poštošoš može pružiti uslugu ili udaljenost do sledeće najbliže pošte ne prelazi 10km, mereno pravom linijom.
Francuska	90% stanovništva mora biti obuhvaćeno radom pošte čija udaljenost ne prelazi 5km ili 20 minuta vožnje.
Nemačka	Naselja sa više od 2000 stanovnika, moraju imati jednu poštu, ili biti centar prema generalnom planu. 100% stanovništva u urbanim naseljima mora se nalaziti u okviru 2km od pošte. U ruralnim oblastima, na svakih 80 km2, mora se nalaziti jedna pošta, a u zonama koje nisu pokrivenne, mobilni objekti. JPO se obavezao da postavi jednu stacionarnu poštu u naseljima preko 2000 stanovnika i da pošta ne bude na udaljenosti većoj od 2km u naseljima sa više od 4000 stanovnika. Poštanski sandučići su postavljeni na udaljenost koja nije veća od 1km od korisnika. - 12000 pošta
Mađarska	Naselja sa više od 600 stanovnika moraju da imaju jednu stalnu poštu, s tim da se u naseljima od 600 do 1000 stanovnika može postaviti pokretni objekat, ukoliko to dozvoli lokalna samouprava. U gradovima udaljenost pošte od korisnika ne sme biti veća od 3km, s tim da za svakih 20.000 stanovnika treba imati jednu stalnu poštu.
Irska	U svakom gradu mora postojati jedna pošta u blizini trgovačkih centara. Poštanski sandučići u gradovima se postavljaju na udaljenosti od korisnika koja nije veća od 1km u urbanom i 3 km u ruralnom području.
Japan	Jedna pošta u svakoj opštini.
Litvanija	Minimalno 944 pošta
Holandija	Jedna pošta u gradovima na udaljenosti ne većoj od 5km od korisnika i naseljima sa preko 5000 stanovnika.). 95% od ukupnog stanovništva na udaljenosti ne većoj od 5 km (u seoskim područjima 85%)
Novi Zenland	Minimalno 880 pošta
Norveška	Jedna pošta u svakoj opštini.
Poljska	U proseku, jedna tačka kontakta operatera će obuhvatiti 7.000 stanovnika u urbanim sredinama i 65 km2 [25,1 miles2] u ruralnim područjima. Minimalno 8.240 pošta.
Švajcarska	100% stanovništva na 15 minuta hoda do pošte.

Član 11a poštanske direktive obavezuje države članice EU da osiguraju transparentne, nediskriminirajuće uslove pristupa i dostupnost elemenata poštanske infrastrukture ili

usluga koje se pružaju u okviru univerzalne usluge, kad god je to potrebno, a u cilju zaštite interesa korisnika i efikasnije tržišne utakmice.

2. Izgradnja modela pristupa uslugama i mreži JPO

Značaj pitanja pristupa uslugama i mreži javnog poštanskog operatora je veliki. Analizom dosadašnjih iskustava u određivanju vrednosti kriterijuma pristupa, došli smo do sledećih zaključaka:

- Modeli pristupa se razlikuju i specifični su za svaku zemlju;
- Ne postoji transparentna metodologija za definisanje vrednosti pojedinih kriterijuma (gustine pristupnih tačaka, minimalnog broja pošta, raspodele pošta na urbanu i ruralnu mreži i drugo)
- Nepoznat je uticaj urbanističkih, socijalno-ekonomskih i demografskih faktora na određivanje broja pošta i raspodele, kao i načina pristupa mreži.
- Upravo zbog toga, u mnogim zemljama došlo je do nepopularnih mera koje su zaustavile dalju liberalizaciju poštanskog tržišta.

U toku istraživanja, procenili smo značaj pojedinih faktora za utvrđivanje kriterijuma pristupa uslugama i mreži JPO i predložili neke kriterijume pristupa uslugama i mreži.

2.1. Kriterijumi za pristup univerzalnim poštanskim uslugama

Na bazi toga, izveli smo zaključak da je neophodno izvršiti određena merenja i poređenja i sistematizovati proces odlučivanja. U vezi sa tim, predlažemo da se ispitivanja obavljaju u nekoliko koraka:

- I korak – Konstatovanje obima univerzalne poštanske usluge (u nekim zemljama u domen univerzalnog poštanskog servisa, pored prenosa pismonosnih pošiljaka do 2kg i paketa do 20kg, uvrštene su i poštansko-novčane usluge za socijalno ugroženo stanovništvo). Ovaj korak u znatnoj meri utiče na određivanje minimalnog broja pošta sa kojim JPO mora raspolagati.
- II korak – Određivanje socijalno-ekonomskih i demografskih karakteristika posmatrane zemlje i utvrđivanje relevantnih faktora za razvoj poštanskih usluga.
- III korak – Utvrđivanje postojeće infrastrukture JPO i strukture obima univerzalne poštanske usluge i ostalih usluga koje JPO pruža.
- IV korak – Utvrđivanje stepena korelacije između faktora okruženja i zahteva za univerzalnom poštanskom uslugom.
- V korak – Određivanje kriterijuma koji se odnose na gustinu, raspodelu i minimalan broj pristupnih tačaka, pošta i dr.
- VI korak – Mapiranje i testiranje pristupnih tačaka na posmatranoj teritoriji i određivanje minimalnog broja jedinica javne poštanske mreže.

Prvi rezultati istraživanja koja smo sproveli, ukazuju na potrebu da se kriterijumi koji određuju minimalan broj stalnih jedinica poštanske mreže i poštanskih sandučića u Republici Srbiji, definišu na sledeći način:

- *U svakom naselju sa više od 1000 stanovnika (i opštini) treba da se obezbedi najmanje 1 stalna JPM;*
- *U naseljima sa više od 500 stanovnika, ali manje od 1.000 stanovnika usluge se vrše putem pokretne JPM ili stanice poštonoše.*
- *U naseljima sa manje od 500 stanovnika - pružanje usluga se vrši putem rejona poštonoše.*

- U naseljima sa više od 20.000 stanovnika, mora biti najmanje 1 stalna JPM za svakih 20.000 stanovnika. Stalne JPM ne mogu biti dalje od 3.000 m od bilo koje zgrade u naselju i udaljenost između dve JPM u određenom naselju ne može biti više od 6.000 m.

Pod pristupnim tačkama podrazumevaju se prijemna mesta, uključujući i poštanske sandučice namenjene stanovništvu, bilo na javnim mestima, bilo u prostorijama davaoca univerzalne poštanske usluge, gde poštanske pošiljke mogu biti predate od strane korisnika poštanskih usluga. Kriterijumi za postavljanje poštanskih sandučića su:

- U naseljima sa manje od 1000 stanovnika, a više od 5 neregistovanih pošiljaka dnevno, postavlja se poštanski sandučić;
- U naseljima sa više od 1000 stanovnika, postavlja se po jedan poštanski sandučić za svakih 5000 stanovnika.

2.2. Kriterijumi za pristup mreži JPO

Prema III Direktivi, potrebno je obezbediti pristup mreži imenovanog poštanskog operatora/JPO.

JPO treba da poštujući načela nediskriminacije i transparentnosti, omogućiti pristup poštanskoj mreži za univerzalnu uslugu, davaocu poštanskih usluga, konsolidatoru ili korisniku poštanskih usluga koji podnese pisani zahtev.

Prema iskustvima u oblasti pristupa, pristup se može omogućiti u pojedinim pristupnim tačkama, na delu ili na celokupnoj poštanskoj mreži JPO.

Pristup poštanskoj mreži JPO podrazumeva da korisnik pristupa mreži obavlja prijam poštanskih pošiljaka od korisnika usluga, a zatim ih predaje u ugovorenu tačku pristupa poštanskoj mreži JPO radi eventualnog daljeg usmeravanja, daljeg prenosa i uručenja na adrese primalaca, ili da na isti način postupi s vlastitim pošiljkama. Najčešće, korisnik pristupa je dužan da obavi usmeravanje pošiljaka na način kako to zahteva JPO. S druge strane, JPO dužan je da korisnicima pristupa:

- osigura kvalitet usluga u skladu sa Zakonom i
- omogući pristup:
 - sistemu poštanskih adresnih kodova (omogućavanje korisniku pristupa da koristi bazu podataka s poštanskim adresnim kodovima JPO),
 - bazi podataka za usmeravanje pošiljaka (omogućavanje korisniku pristupa da koristi odgovarajuće baze podataka, kako bi mogao obaviti grupisnje pošiljaka na odgovarajući način i pristupiti poštanskoj mreži JPO),
 - podacima o promeni adrese, preusmeravanju poštanskih pošiljaka i vraćanju pošiljaka pošiljaocu (omogućavanje korisniku pristupa da koristi postojeće podatke JPO, o eventualnim promenama adrese primaoca pošiljaka).

Cene pristupa poštanskoj mreži određuju se prema procentu od iznosa cene za odgovarajuću uslugu JPO, pri čemu se cena umanjuje za troškove dela poslova obavljenih od strane korisnika pristupa poštanskoj mreži JPO.

3. Simulacija modela pristupa uslugama JPO u Republici Srbiji

Ceneći trendove u oblasti pristupa uslugama i mreži, izveli smo odgovarajuće zaključke i na bazi njih testirali predložene kriterijume.

Na bazi postavljenih kriterijuma, analizirana je teritorija Republike Srbije.

Radi lakšeg pregleda prikazana su posebno područja: Vojvodine, Beograda i Ostalih delova Srbije (bez Kosova i Metohije).

Izvršeno je testiranje i mapiranje za sva naselja u Republici Srbiji. U cilju prikupljanja podataka, korišćeni su izvori Republičkog zavoda za statistiku [5], vršene ankete i snimanja na terenu.

U tabeli 2. prikazani su, prikupljeni i obrađeni podaci o broju stanovnika u 5.525 naselja u Republici Srbiji.

Tabela 2. Broj naselja prema broju stanovnika

Broj naselja	do 500 stanovnika	500-1000 stanovnika	1000-20000 stanovnika	preko 20000 stanovnika	Ukupno naselja
Beograd	24	51	83	16	322
Vojvodina	91	75	297	13	811
Ostali regioni	2704	698	483	24	4.392
	2819	824	863	53	5.525

Pored kriterijuma, koji se odnosi na klasifikaciju naselja u odnosu na broj stanovnika, u obzir su uzeti i udaljenost od najbliže pošte, gustina naseljenosti, urbanistički aspekti i uloga naselja (Opštinsko mesto Crna Trava ima manje od 1000 stanovnika, na bazi kriterijuma, predviđa se stalna jedinica poštanske mreže) i itd.

U Tabeli 3., prikazani su dobijeni rezultati o broju potrebnih stalnih pošta koje JPO mora obezbediti kao pristupne tačke, u određenim područjima.

Tabela 3. Rezultati primeni predloženog modela pristupa uslugama JPO

	Minimalan broj potrebnih pošta (rezultati simulacije)	Broj pošta kojima JPO raspolaže - 2012	Učešće minimalnog broja pošta u trenutnom broju	Učešće minimalnog broja po regionima
Beograd	157	194	81%	14,92%
Vojvodina	341	425	80%	32,41%
Ostali regioni u Srbiji	554	863	64%	52,66%
Ukupno	1052	1482 (1192 dostavne pošte)		100,00%

Iz dobijenih rezultata, može se zaključiti:

- Radi pružanja univerzalne usluge, neophodno je da JPO ili drugi provajder univerzalne usluge raspolaže sa minimum 1052 stalnih pošta;
- Za potrebe 824 naselja u kojima živi od 500 do 1000 stanovnika, mora se obezbediti neki alternativni oblik jedinice poštanske mreže čije radno vreme ne sme biti kraće od 2 časa dnevno (npr. pokretna pošta);
- Minimalan broj pošta kojima mora da raspolaže JPO da bi pružio univerzalnu uslugu, manji je od broja pošta kojima JPO trenutno raspolaže.
- Kada se u obzir uzmu pokazatelji razvoja i činjenica da postoji samo nekoliko opština koje imaju status urbanog gradskog područja, može se zaključiti da USP mora imati

ukupno 1052 pošta, od toga 360 stalnu poštu u urbanom gradskom području, a 692 stalnih pošta u ostalim delovima Srbije¹.

4. Racionalizacija pristupa poštanskoj mreži JPO

U primeni datih kriterijuma pristupa univerzalnim uslugama, problem svakako predstavlja veliki broj naselja u kojima živi manje od 1000 stanovnika, odnosno 824 naselja u kojima živi od 500 do 1000 stanovnika i u kojima JPO mora obezbediti neki alternativni oblik poštanske jedinice, kao što je pokretna pošta ili stanica poštonoše. Naravno primena modela i obaveza pružanja univerzalne usluge, odnosi se na JPO. Ipak, ne treba zaboraviti sledeće:

- U Republici Srbiji postoje 4163 mesne zajednice i 1518 mesnih kancelarija koje obuhvataju i naselja sa manje od 1000 stanovnika.
- Posebno u ostalim delovima Srbije (osim Vojvodine i Beograda) ima 3602 mesne zajednice i 1280 mesnih kancelarija, čija je trenutna pokrivenost poštama (u toku 2012. godine) 24% (MZ), odnosno 77%.

Prema testiranom modelu, JPO mora obezbediti minimalno 1052 jedinica, u odnosu na trenutni broj, ovo predstavlja znatno smanjenje broja pošta. Ipak, ova disproporcija može se prevazići, uključivanjem resursa kojima raspolaže državna uprava i lokalna samouprava u naseljima sa manje od 1000 stanovnika.

Sinergetski efekti koji se mogu očekivati od zajedničkog kreiranja javne poštanske mreže su višestruki i ogledaju se u:

- Kreiranju visokovredne zajedničke ponude uprave i pošte,
- Višem stepenu iskorišćenosti raspoloživih potencijala i resursa,
- Deljenju brenda (obostrani interes),
- Integrisanim rešenjima u službi građana i privrede,
- Strateškim partnerstvima pri uvođenju novih tehnologija,
- Zajedničkom korišćenju distributivne mreže.

Trenutno stanje ukazuje na to da u većini područja sa manje od 1000 stanovnika postoje paralelni sistemi dostave pošiljaka čiji su pošiljaoci državni organi i lokalna samouprava, u tabeli 4. su prikazani podaci do kojih smo došli u istraživanjima u 16 opština na različitim područjima Republike Srbije.

Tabela 4. Broj dostavljača u upravi i lokalnoj samoupravi u posmatranim opštinama

Broj opština koje su analizirane	Broj naselja u posmatranim opštinama	Broj dostavljača u mesnim zajednicama	Broj dostavljača u mesnim kancelarijama	Broj dostavljača u poštama
16	286	89	54	240

Na primeru dve opštine i četiri naselja, u Tabeli 5., vidimo da je produktivnost svih posmatranih dostavnih službi, niska. Produktivnost se kreće od 20% do 50%, s tim da su u nekim naseljima angažovane i tri dostavne službe (pošta, MZ i MK).

Interes javnog operatora je da smanji troškove univerzalnog servisa u ruralnim (neprofitabilnim) područjima i racionalizuje mrežu. Racionalizacija mreže u ruralnim područjima išla je u pravcu pretvaranja pošta u vlasništvu operatora u ugovorne pošte.

¹ Klasifikacija prema kriterijumima OECD-a. Urbana gradska područja u RS su opštine i gradovi: Grad Beograd, Novi Sad, Petrovaradin, Temerin, Stara Pazova, Pančevo, Smederevo, Požarevac, Jagodina, Kragujevac, Šabac, Čačak, Kruševac, Doljevac, Grad Niš, Leskovac.

Međutim, u poslednjih nekoliko godina, nije bilo značajnijeg povećanja broja ugovornih pošta. Može se reći da je u ukupnom broju pošta, broj ugovornih pošta u 2012. Godini iznosio oko 13%.

Tabela 5. Produktivnost dostavnih službi

Opština	Naselje	Broj stanovnika	Mesne zajednice - MZ - dostava				Mesne kancelarije - MK - dostava				Pošta		Napomena	
			Broj kurira dostavljajuća u MZ	Broj pošiljaka koje dostavljaju putem Pošte Srbije (mesečno)	Broj pošiljaka koje samostalno dostavljaju (mesečno)	Produktivnost dostavljajuća u MZ	Broj kurira dostavljajuća u MK	Broj pošiljaka koje dostavljaju putem Pošte Srbije (mesečno)	Broj pošiljaka koje samostalno dostavljaju (mesečno)	Produktivnost dostavljajuća u MK	Broj dostavljajuća	Broj uručenih pošiljaka		Produktivnost dostavljajuća u Pošti
Bor	Tanda	400	0,5	20	30	42,27%	1	15	20	41,36%	1	1550	53,24%	Naselje ima MZ, nema poštu
Žitište	Banatsko Višnjićevo	248	1	15	10	41,14%	1	50		40,91%	1	500	44,89%	Naselje ima MZ, nema poštu
Žitište	Hetin	535	1	20	20	41,36%	1	75	10	41,14%	1	970	48,63%	Naselje ima poštu i MZ
Žitište	Međa	831	1	25	20	41,36%	1	80	25	41,48%	1	1145	50,02%	MZ

Ugovorne pošte ne rešavaju u potpunosti problem uvećanih troškova u ruralnim područjima. Javni operator i na dalje angažuje značajne resurse u svom vlasništvu radi pružanja univerzalne poštanske usluge na celokupnoj teritoriji Srbije.

U organizaciji poštanske mreže postoji više izazova:

- Izazov pošti predstavlja razvoj elektronskog bankarstva, informacionih i telekomunikacionih tehnologija. Ovo za rezultat ima smanjenje prihoda od novčanih usluga u pošti, i zahteva razvoj sofisticiranih rešenja u pružanju poštanskih usluga korisnicima;
- Izazov za poštu je smanjenje troškova administracije i fiksnih troškova jedinica poštanske mreže. Cilj je da se poveća efikasnost vođenja poštanske mreže;
- Izazov je otvaranje većeg broja ugovornih jedinica (franšiza) u urbanim centrima, kako bi se poboljšali uslovi u jedinicama poštanske mreže i smanjili visoki fiksni troškovi;
- Izazov je poboljšanje prostorne opremljenosti i istaknutosti jedinica poštanske mreže u urbanim područjima;
- Izazov je očuvanje i proširenje mreže u ruralnim područjima. Ovo je zadatak Vlade, koja treba da spreči svako zatvaranje pošte u ruralnim područjima.
- Izazov je pribavljanje sredstava za očuvanje ruralne mreže. Vlada treba ova sredstva da obezbedi i osigura njihovo pribavljanje putem zakonskih ovlašćenja.
- Izazov je stvaranje poštanske mreže koja će veličinom i oblikom stvoriti uslove za nesmetan i kontinuirani pristup mreži i uslugama univerzalnog servisa.

Prvi korak u osmišljavanju uslova za obezbeđivanje poštanskih jedinica u ruralnim područjima je iskazivanje potreba za poštanskim uslugama i mrežom i društvenih koristi od postojanja ruralne pošte. Potrebno je definisati:

- obim poštanskog, a posebno univerzalnog servisa. U nekim slučajevima poželjno je da se kao univerzalne, tretiraju i one usluge za koje nisu obuhvaćene univerzalnom poštanskom uslugom;
- standarde u pogledu kvaliteta, rokova prenosa i dostupnosti mreže. Trenutnu podelu na urbana i ruralna dostavna područja, kako ih je javni operator definisao u uslovima za organizaciju dostavnog područja, treba redefinisati. Pored zahteva lokalnih zajednica u

pogledu dostupnosti, bitna karakteristika ove podele mora biti regionalno razvojna prihvatljivost i društvena korist;

5. Zaključak

Dalja istraživanja, u ovoj oblasti, potrebno je potkrepiti i podacima, kojima raspolaže JPO, a odnose se na zahteve korisnika za uslugama i troškove poslovanja.

Neophodna je precizna definicija uloge JPO kao realizatora socijalne kohezije u razvoju društva, posebno u nerazvijenim regionima. Takođe, novčane usluge ne spadaju u domen univerzalnih poštanskih usluga, a prema istraživanjima one čine više od 40% ukupnog prometa JPO. Procenjujemo da se i značajan deo infrastrukture kojom raspolaže JPO, upravo i koristi u realizaciji ovih usluga.

Nismo bili u prilici da raspolažemo podacima o ekonomičnosti novčanih usluga pošte, ali svakao trenutno broj pošta JPO odražava i potrebu za realizacijom ovih vrsta usluga, što treba uključiti u razmatranja prilikom izgradnje modela pristupa mreži JPO u Republici Srbiji.

6. Literatura

- [1] Accompanying document to the Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the application of the Postal Directive (Directive 97/67/EC as amended by Directive 2002/39/EC) {COM(2008) 884 final}, p. 19-20
- [2] ERGP REPORT on “access” to the postal network and elements of postal infrastructure; Consultation period: 16th August – 11th September, Submissions to be sent to ERGP Secretariat: Markt-ergp@ec.europa.eu Subject line: Contribution to the draft ERGP Report in access, August 2012.
- [3] Nera, Access to Postal Services A Final Report for Postcomm, August 2007
- [4] www.nbs.rs/export/internet/.../80/osnovni_makroekonomski_indik_atori.xls (septembar 2012)
- [5] Republika Srbija – Republički zavod za statistiku, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u Republici Srbiji 2011 – Prvi rezultati, Beograd, 2011.

The content: In terms of when from public postal operator is expected, in process of liberalisation of postal market, to provide access to his own network of postal services doners, consolidators or user of postal services, there is the question of minimal access points for developing the universal postal service, and within that opportunities of synergy of state recources network which are partially or completely, dealing with providing postal services. There are presented and analyzed the different models and methodolog used for the criteria to access. After the opening remarks and review of expiriences in this field, the results of the application of the proposed criteria access to the public postal network in the Republic of Serbia are presented. In this work, there are presented the possibilities available to the state, through the delivery network of city government, courts, public enterprises, which was organized in the most populated areas where the JPO has its network for receipt and delivery of shipments.

In this sense, we offer some suggestions for achieving synergy effects for merger of state and economic resources for the provision of postal services in poorly populated or undeveloped areas.

Key words: rationalization, services and network access, public operator.

**RATIONALIZATION OF POSTAL NETWORK
PUBLIC OPERATOR ACCESS
Momčilo Kujačić, Slaviša Dumnić**